

A MŰVÉSZET TÁRSADALOMBAN BETÖLTÖTT SZEREPE

Beszélgetés Radics Márk képzőművésszel

Eddig két fotóalbuma jelent meg, ezért sokan fotóművésznek ismerik, holott más területeken is, képzőművészként találkozhatunk alkotói tevékenységével. 2016-ban létrehozta a MűHáz Egyesületet. A 63. Vásárhelyi Őszi Tárlaton az *R50 II/I* című művével szerepel, míg a Művésztelep legutóbbi kiállításán több alkotásával. Az Emlékpontban egy speciális installációt mutatott be az 1956-os forradalom és szabadságharc eseményeinek 60. évfordulójához kapcsolódóan.

• A fiatalok szeretik az új utakat, új lehetőségeket...

Nagyjából tisztában vagyok a határainnal, ami nem a kísérletezésre vonatkozik, hanem a lehetőségekkel való élésre.

Lehet a határokat feszegetni, amit nagyon sokan úgy tesznek, hogy nincsenek birtokában olyan készségeknek, s olyat csinálnak, amit nem tudnak uralni, csak nagyon akarják.

Inkább a látószöveget próbáljuk tágítani. Olyan nagyon újat nem igen lehet kitalálni. Maximum a hatások újak, hisz a világ fejlődik, változik, de alapvetően nincs új. Amit én csinállok, olyan embernek érdekes lehet, aki hasonlóan látja a társadalmat.

Sokkal több dolgot tudnék ebben a városban tenni. Szeretném, ha mindazt, amit én tudok, amihez én értek, azt átadhatnám másoknak. Itt, ebben a városban. Jó dolog a műélvezet. Már a gyerekeket is meg kellene tanítani a művek befogadásának mikéntjére, hogy hogyan lássanak meg benne valamit, mert nagyon jó érzés megérteni egy alkotást.

Németországban csinálhatok kiállítást, de ott annak nincs akkora jelentősége, mintha itthon lenne, mert ott más foglalkoztatja az embereket.

• Művészet és mindennapok...

Sokat beszélgettünk a művészetről, hisz nagyon fontos szerepet tölt be a társadalomban. Vannak, akik hasonlóan gondolkodnak róla, mint én. Mindegy, hogy hol vagyunk. Az alkotás nem helyhez kötött, mint a friss levegő. Amikor azt beszívjuk, majd kifújuk, akkor rajtunk át áramlik ki, melyben mi magunk is benne vagyunk. Bárhol tudok alkotói tevékenységet folytatni.

A *Vásárhely Könyv* után készítettem egy színes sorozatot, olyan képeket, amelyek a színekről szóltak. Az volt az alcíme, hogy *Amerika keresése* itt a környezetünkben, Csongrád megyében. Úgy próbáltam fényképezni, mint ahogy a színes fényképezés úttörője. A téma mellett a letisztult színek kompozíciók adnak egy plusz jelentésréteget, hiszen Székkutatson is meg lehet találni Amerikát. Vicces lenne egy ilyen fotót látni, de ez csak szemléletmód, fontos, hogyan vágom ki a képet a valóságból. Ez komoly dolog!

• Alkotói tevékenységében fontos szerep jut a szimbólumoknak...

Foglalkoztatnak a politikai szimbólumok. Ki vannak sajátítva. Ilyen műforma létezik a művészetben is, a kisajátítás művészete – appropriation art. A politikai szimbólumokat a kultúrák kisajátították pl. az ótágú csillagot, horogkeresztet. Sokan azt se tudják, hogy eredetileg mit szimbolizált, s mi történt az 1930–40-es években. Az európaiak szeme mindjárt a vért látja. Fölmerül a kérdés: Milyen alapon sajátít ki bárki is egy alapszimbólumot?

Miért foglalkozom ezekkel? Azért, mert sem egyénileg, sem társadalmi szinten nincs még feldolgozva. Hiányzik a rendszerváltozásunkból a gyász, a felelősségvállalás.

Azt mondta egy nálam kicsit fiatalabb művész, mikor a "kádározós" dolgaimról beszéltem neki: – Ne foglalkozz a múlttal, csak a jövővel! Úgy gondolom, foglalkozni kell a múlttal, s arra kell építeni a jövőt. Nem lehet csak úgy elfelejteni, amin szocializálódott az ember. Nem egyik pillanatról a másikra változunk meg. Ha az ember jó helyre tudja az agyában eltenni a történeteket, akkor racionálisabban értékeli a múltat. Majd a gyász után a hiányt fel lehet tölteni új dolgokkal.

Ezért is a *Feldolgozatlan múlt* azoknak a dolgoknak az alcíme, melyeket az elmúlt három évben csináltam.

• Hogyan születik egy alkotás?

Meglátom, megálmodom az agyamban a tárgyat, mert én tárgyakat készítek. Amikor az agyam összerakja a tárgyakat, mint egy képzeletbeli kollázst vagy makettet, működni kezd. Utána analizálok, elemzem, s végül elkészítem.

Mitikusnak hangzik, de először gondolatban jelenik meg. A *Brigádgömbnél* pl. egy gömbön – földgömbön – mint a tökéletes formán jelennek meg a szocialista brigád jelvényei.

• A Műcsarnok alkotása miatt ólomból készült?

A Műcsarnok mindig is furcsa intézmény volt. Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat igényei és szervező munkája alapján épült nagyon sok magánember hozzájárulásával. Kezdetben mindenkinek helyet adott, majd kezdődtek az érdekellentétek a későbbi művészcsoporthoz való megjelenésével, illetve a konkurenciaként fellépő fiatalok okozott átmeneti gondokat. Ezért is lett egy időben a hagyományörzés címszó alatt a maradiak fellegvára. Többnyire nagy szalonkiállításokat rendeztek sok résztvevővel, majd – államosítás –, a szocialista realizmus – nem engedték be a nem rendszerközelű művészeket. A rendszerváltozás után szintén egy bizonyos réteg által megélt kirekesztés – most, hogy megint átalakult, mások nem teszik be a lábukat oda. Mindig is terhelt volt az épület, a terheltség, súly szimbóluma az ólom. A Műcsarnokban kiállítani presztizs volt mindig, meg lesz is...

S hogy miért ólomból készült? Ennek is jelentősége van. Korábban egy művészcsoporthal a parlamentet készítettük el plüssből. Az ólom szürke, nehéz, mérgező anyag, nem nyúl hozzá senki... Nem árulhatok el mindent, mert akkor oda a műélvezet, s ettől nem akarom megfosztani a nézőt.

• Performance világa...

A Wajkai Julianna Performance Csoport 1995-ben, Hódmezővásárhelyen alakult, mely költészet, kísérleti zene, képzőművészet-közelű dolgokkal foglalkozott azzal a céllal, hogy a (hódmező)vásárhelyi művészet megakadt fejlődését újraindítsa olyan műfajokkal és műformákkal kísérletezve, melyek még nem honosodtak / honosodhattak meg, illetve ismeretlenek voltak a környéken. Tagjai: Égető Gábor, Égető István, Géczy Zoltán, Göbolyos Mihály, Radics Márk és Balog Pál.

A szakközépiskola utolsó évében, amikor irodalomból az avantgarde-ot vettük, az sok mindent beindított az agyamban. Nem sokkal utána, illetve akkor ismerkedtem meg az új műformákkal, így a performance fogalmával is. Először könyvekből. Kezdetben a Rományi László – Sándor Eszter iparművész házaspártól tudtam meg erről sokat, ők már akkor értették a lényegét. Az egész valahonnan a dadaizmusból jött. Valami történet már performance-nak hívták. Idővel felértékelte a művészettörténet. A happening radikálisabb volt.

Mi zenét csináltunk zenei képzettség nélkül, olyan ösztönzene volt. Kísérleti, improvizatív, nem volt kotta, viszont minden előadást rögzítettünk.

A performance inkább a színpadhoz hasonlít. Happening, az olyan, ahol bevonják a közönséget.

Az akciók: eseményt kreálnak a művészek, lakásban, melynek témája lehet bármi.

Volt ilyen Vásárhelyen is, mi hangokkal dolgoztunk, meg tájalkatással, amit lefényképeztünk.

A környezetemben elmondtam, hogy mit akarunk, de abban az időben még nem jutottunk el a publikusságig. Akkor még kevésbé értették. Napjainkban ez már könnyebb, mert az emberek sokkal tájékozottabbak.

• Most mi foglalkoztatja?

A Feldolgozatlan múlt. Olyan dolgokat csinállok most, melyet a Rákosi- vagy a Kádár-rendszerben is megcsinálhattak volna az ellenálló művészek. Interneten el lehet érni pár darabot. Onnan indult, hogy gondolkodtam, miért történt, ami történt, s miért úgy. A dolgok gyökerét próbáltam megkeresni, az okokat. Így jöttem rá, hogy a rendszerváltás körül nem volt minden lezárva. Emberek hittek ebben az ideológiában, amit a politikusok előadtak nekik. Azok az emberek, akik ebben felnőttek. Jelentős kutatómunkával jár a feltárás.

Farkas Vladimir *Nincs mentség – Az ÁVH alezredese voltam* című könyve például nagyon érdekes. Azon keresztül meg lehet érteni, hogy miért is hitt az ember abban a rendszerben. Elmélet, okozat, amiben élek most, de mindig van ok, s az érdekel. Pl. milyen hatása van, azt látom... a városban itt van a szocializmus nyomokban, próbáljuk elfelejteni, de itt van a szocialista identitás sokak gondolkodásában, az épületekben, rengeteg használati tárgyban...

Fontos az ok. Sokan politikai indíttatásból próbálnak megfogalmazni dolgokat, de én azt szeretném, ha nekem nem mondanák meg, hogy mit gondoljak, hanem a magam útján szeretném megtalálni a választ.

• Mi a véleménye napjaink kulturális identitás "kavarodásáról"?

Szerintem bizonyos dolgok soha nem fognak kavarodni. Egymásra hatás mindig lesz. Nagyon nehéz egy bonyolult folyamat végét megjósolni, ami nem is az én életemben kristályosodik majd ki. Az egyetemeség elve alapján sokkal tágabb spektrumban kellene ezt szemlélni. Pár fényévvvel messzebből.

Nagyon fontosnak tartom, hogy az emberek jobban értsék, élvezzék a művészetet, hisz az a társadalom és személyiség fontos része.

Ha az iskolában, az óvodában, olyan nevelő van, aki föl tudja kelteni az érdeklődést, vagy van olyan műtárgy, amely fölkelti az érdeklődést, s kap hozzá megfelelő útmutatást az oktatás során, akkor megérti a néző, s élvezni fogja a művészetet. Az általános iskolában a rajztanárok, vizuális kommunikációt oktatók a kulcsai a tanuló és művészet között viszonyoknak.

• Mindezt hogyan képzeled el?

A művészeket hívják el az iskolák különórákra, mert az ő alkotói tevékenységükön keresztül könnyebb beszélni a művészetről, melyekkel e gondolkodásmódra próbálja rávezetni a gyerekeket, hisz leginkább az alkotón keresztül lehet megérteni ezt a folyamatot.

Mindig voltak próbálkozások. Most van egy futó budapesti projekt a Független Képzőművészeti Tanszéken. Eljárnak előadásokat, rendhagyó órákat tartani különböző helyekre az országban. Ez szerintem hatékony módszer, s ezt az utat érdemes lenne itt is követni.

Részemről többedmagammal nemrég megalapítottam a MűHáz Egyesületet, melynek fő célkitűzése a különböző művészetfogalmak és műformák megismertetése a fiatalokkal, a város lakóival, de természetesen bárkivel, aki kicsit is érdeklődik. Programokat, kiállításokat szervezünk, főleg a KépKapTár Galériában, és egy kiadványsorozatot is tervezzük megjelentetni.

Köszönjük a tartalmas beszélgetést, mely új megvilágításba helyezi a kortárs képzőművészeti tevékenységét.

□ Benák Katalin

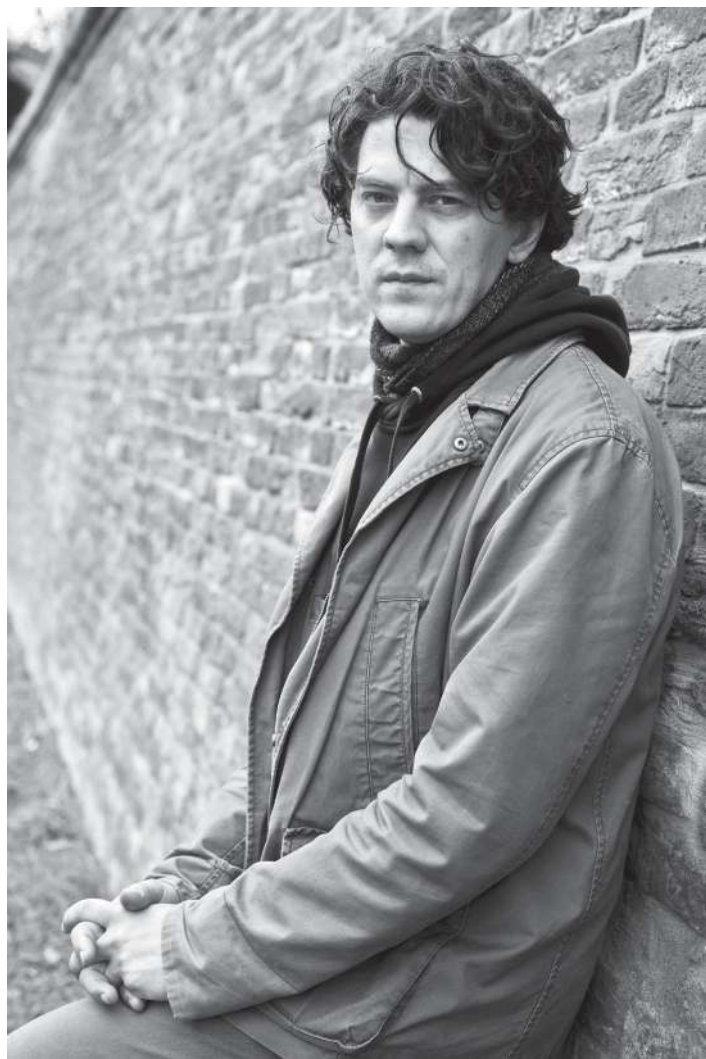

Foto: Szilágyi Gergely

RADICS MÁRK KÉPZŐMŰVÉSZ – 2016.

Foto: Szilágyi Gergely

RADICS MÁRK

BRIGÁDGÖMB I/I, 2014 05 14, ø 22 cm